

Lappalaiskoirat ry:n esitys suomenlapinkoira PEVISA-ohjelmaksi 1.1.2025-31.12.2029

Rotuhygieniset toimenpiteet perinnöllisten nivel- ja silmäsairauksien kurissa pitämiseksi suomenlapinkoiralla.

*Muutokset nykyiseen PEVISAan on merkitty keltaisella. Pevisa-esityksen perustelut esityksen lopussa.

1. Sairauksien tutkiminen

Suomenlapinkoiran silmät tulee tutkia ennen astutusta. Silmätarkastustulos ei saa olla 24 kuukautta vanhempi koiran astutushetkellä. Tutkimustulos ei vaikuta rekisteröintiin.

Pentueen vanhempien lonkkanivelet tulee kuvata ennen astutusta. Raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste C. Tuloksen C saanut koira on paritettava tuloksen A saaneen koiran kanssa, tai vaihtoehtoisesti yhdistelmän lonkkaindeksien keskiarvon tulee olla vähintään 101.

Pentueen vanhempien kyynärnivelet tulee kuvata ennen astutusta, ei raja-arvoa.

Pentueen emän että isän vähimmäisikä täytyy astutushetkellä olla vähintään 22 kuukautta.

Koiran on tutkimushetkellä oltava tunnistusmerkitty.

Lappalaiskoirat ry:n jalostustoimikunnan esityksestä Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta voi myöntää poikkeuksia tarkastuspakosta.

Silmätutkimuksia suorittavat eri puolilla maata olevat koulutetut ja Suomen Kennelliiton valtuuttamat eläinlääkärit. Kahden eläinlääkärin eriävään tutkimustulokseen voi hakea ratkaisua Kennelliitosta. Tuolloin päätöksen tekevät Kennelliiton asiantuntijaeläinlääkärit paneelissaan.

Lonkkaröntgenkuvista antaa lausunnon Suomen Kennelliiton asiantuntijaeläinlääkäri.

2. Jälkeläismäärärajoitukset

Koiralle rekisteröidään elinaikanaan Suomen Kennelliiton rekisteriin korkeintaan 50 jälkeläistä.

Koiran jälkeläisistä korkeintaan 20 saa olla syntynyt alle viiden vuoden iässä tapahtuneesta astutuksesta (koskee Suomessa syntyneitä jälkeläisiä). Pentue, jossa raja ylittyy, rekisteröidään kokonaisuudessaan.

3. Ulkomaisia koiria koskevat poikkeusluvut

Ulkomaisia uroksia ja jalostuslainanarttuja koskevat poikkeusluvut: Ei vaadita kyynärkuvaustulosta. Kyynärkuvaamaton ulkomainen koira voidaan parittaa vain kyynärkuvaustuloksen 0 saaneen partnerin kanssa. Koskee uroksia (2 pentuetta) ja narttuja (1 pentue).

4. Oikeus osallistua kilpailuihin ja kokeisiin

Silmä- ja nivelsairauksia sairastavilla koirilla on oikeus osallistua koiranäyttelyihin, kokeisiin ja kilpailuihin, elleivät Suomen Kennelliiton säännöt tai eläinsuojelulliset näkökohdat ole esteenä.

5. Kustannukset

Koiran omistaja huolehtii tutkimusten kustannuksista.

Lappalaiskoirat ry:n jalostustoimikunnan tekemä PEVISA-esitys. Hyväksytty Lappalaiskoirat ry:n hallituksen kokouksessa 6.1.2024.

Perustelut PEVISA-esitykseen

Perustelut yleisesti:

- Uusi eläinten hyvinvointilaki astunut voimaan 1.1.2024 alkaen, ja todennäköisesti vuoden kuluttua astuu lisäksi voimaan sitä täydentävä jalostusasetus. Olemme siis täysin uudenlaisen tilanteen äärellä ja tämän tulevan PEVISA-ohjelman tulee tukea lakia ja asetusta mahdollisimman hyvin.
- Kennelliiton uusi, 1.1.2024 voimaan tullut PEVISA-ohje mainitsee: *“Jalostuksessa tulee huomioida myös eläinten hyvinvointilaki ja sen asetukset ... Tätä periaatetta tulee noudattaa myös PEVISA-ohjelmaa laadittaessa.”*
- Kasvattajille säilytetään lain myötä nykyistä paljon enemmän vastuuta jalostusvalinnoistaan, joten hyvä PEVISA-ohjelma turvaa myös heidän selustaansa.

Perustelut silmätutkimuksiin ja vähimmäisikään

- Pidetään nykyiset PEVISA-vaatimukset ennallaan, koska ne toimivat riittävän hyvin.

Perustelut lonkkanivelten kuvaukseen:

- Tähän asti pelkkä lonkkakuvauspakko itsessään ei ole edistänyt lonkkien terveyttä, koska tuloksia ja/tai indeksejä ei ole aina huomioitu riittävästi yhdistelmiä tehdessä. Esimerkiksi indeksien osalta on jo pitkään suositeltu, että yhdistelmän keskiarvo olisi vähintään 101, mutta kun jalostustoimikunta koosti yhdistelmien astutusajankohtien keskiarvot muutamalta viime vuodelta, havaitsimme että n. 40 % yhdistelmistä ei yltänyt tuohon suositeltuun vähimmäiskeskiarvoon.
- Nyt on siis otettava järeämmät aseet käyttöön, jotta koko ajan huononeva lonkkanilanne saadaan käännettyä parempaan suuntaan. Raja-arvon käyttöönotto eli D-lonkkaisten jättäminen pois jalostuksesta on jo uuden eläinten hyvinvointilain tulevan jalostusasetuksen kannalta pakollinen muutos.
- Sama koskee C x C -yhdistelmiä: parempi ennakoida jo nyt tulevaa jalostusasetusta, jossa ehdotetaan, ettei kahta lievästi nivelsairasta suositella yhdistettäväksi (tosin C x C -yhdistelmän voi tämän PEVISA-esityksen mukaan edelleen teettää, mikäli lonkkaindeksien keskiarvovaatimus täyttyy).

- Lonkkaindeksivaatimus tulee puolestaan ottaa käyttöön siksi, että indekseihin perustuva jalostus on paljon tehokkaampi keino parantaa lonkkanivelterveyttä kuin pelkästään yksilöiden omiin tuloksiin perustuva jalostus.

Perustelut kyynärnivelten kuvaukseen:

- Kyynärät halutaan mukaan PEVISAan siksi, että saadaan parempi käsitys koko kannan kyynärnivelterveydestä. Osa linjoista kuvataan enemmän kuin toisia, ja osa linjoista on myöskin lähes kokonaan pelkkää nollaa, kun taas osassa on nähtävissä selkeä perinnöllinen taipumus kyynärniveldysplasiaan.
- Kiinnitimme jalostuksen tavoiteohjelmaa (JTO) tehdessämme huomiota erityisesti siihen, että harmillisesti juuri monilta eniten jalostukseen käytetyiltä uroksilta puuttuu kyynärkuvaustulos.
- Useimmat lonkkakuvatuista suomenlapinkoirista kyynärkuvatetaan vapaaehtoisesti jo nyt, mutta tällä keinolla saadaan tutkimusprosenttia vielä entisestään ylöspäin ja käytännössä kaikki sukulinjat katettua.
- Suomenlapinkoirien kyynärät ovat pääsääntöisesti vielä hyvällä tolalla ja tällä PEVISA-toimenpiteellä varmistellaan, että tilanne myös pysyy sellaisena.
- Mikäli kyynärtulokset ovat pääosin nollaa PEVISA-kauden lopulla, kyynärkuvausvaatimuksesta voidaan päättää luopua esim. seuraavassa PEVISAssa, mutta nyt olisi tärkeää saada kokonaiskuva rodun kyynärien tilanteesta.
- Tiedostamme, että röntgenkuvaus ei ole kyynärille paras mahdollinen tutkimustapa, mutta se on ehdottomasti kuitenkin tyhjää parempi niin kauan kuin tietokonetomografia ei ole arkipäivää.

Perustelut jälkeläismäärärajoitukseen:

- Elinikäisen jälkeläismäärärajoituksen laskeminen 50 jälkeläiseen on tarpeellista tulevaa jalostusasetusta ennakoiden. Luonnonvarakeskuksen selvityksessä *Eläinjalostukseen liittyvän eläinsuojelulainsäädännön toimeenpanon tehostaminen*:
Osa III: Koiranjalostuksen ongelmat ja valvontakriteerit (2023) sanotaan näin:
”Parhaat keinot eläinkantojen perinnöllisen vaihtelun säilyttämiseen ja sukusiitosasteen nousun hillitsemiseen ovat (mm. Marsden ym. 2015, Woolliams 2022): käyttää jalostukseen mahdollisimman montaa erisukuista yksilöä ja pitää jalostusyksilöiden jälkeläismäärät tasaisina.”
- Lisäksi rajoitus tukee Kennelliiton yleisen jalostusstrategian tavoitetta numero 7: *”Jalostuksessa turvataan jokaisen rodun perinnöllinen monimuotoisuus. Rodun eri yksilöitä käytetään jalostukseen monipuolisesti.”*
- Se, että jälkeläismäärät jakautuvat etenkin uroksilla mahdollisimman tasaisesti, on suora sijoitus rodun tulevaisuuteen. 50 jälkeläistä tarkoittaa noin kymmentä pentuetta, mikä on edelleenkin melko korkea määrä yhdelle yksilölle, mutta enimmäismäärän radikaali lasku 70:stä 50:een on kuitenkin selkeä viesti siihen suuntaan, että matadoriurosten aika on lopullisesti ohi.
- Pitkän aikavälin hyöty jälkeläismäärän rajoittamisesta on se, että se ajan kanssa laskee rodun sukusiitosastetta, mikä taas auttaa siihen, ettei suomenlapinkoira koskaan pääsisi ajautumaan samaan pisteeseen kuin jotkut ahtaan geenipoolin rodut, joita nyt koitetaan tekohengittää eri

keinoin. Se on myös ainoa PEVISAn puitteissa tarjolla oleva keino epäsuorasti ehkäistä autoimmuunisairauksien leviämistä kannassa.

- Lisäksi jälkeläismäärärajoitus ohjaa kasvattajia löytämään uusia uroksia PEVISA-tutkimuksiin ja jalostuskäyttöön, kun yksiin ja samoihin jalostusuroksiin ei voida turvautua määräänsä enempää.

Perustelut ulkomaisia koiria koskeviin poikkeuslupiin:

- Kynnärien kuvauttaminen ei ole kaikissa maissa yhtä yleistä kuin Suomessa. Tällä automaattisella yhden (nartut) tai kahden (urokset) pentueen poikkeusluvalla voidaan varmistaa, että ulkomainen yksilö, jolla olisi muilta osin annettavaa suomalaiseen kantaan, ei jää käyttämättä jalostukseen puuttuvan kynnärkuvaustuloksen takia.

Muuta:

- Jalostustoimikunnassa on keskusteltu myös sukusiitosprosenttiin perustuvasta PEVISA-rajoituksesta (6,25 % kahdeksassa sukupolvessa), mutta päädyimme siihen, että ei ehdoteta liikaa muutoksia yhdellä kertaa, vaan harkitaan sukusiitosprosenttirajoitusta esimerkiksi seuraavaan PEVISAan.
- Eläinten hyvinvointilain jalostusasetukseen on tulossa sukusiitokseen liittyviä rajoituksia (tosin ei prosenttilukemiin, vaan sukulaisuussuhteisiin perustuvia), joten jollakin aikavälillä asia on hyvä huomioida myös PEVISAssa.